

Riina Siltanen
Oona Yrttimaa

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), varhaiskasvatuksen sosionomi
Opinnäytetyö, 2024

HAVAINNOINTITUTKIMUS 3–4-VUOTIAIDEN LEIKISTÄ VARHAISKASVATUKSESSA

TIIVISTELMÄ

Riina Siltanen ja Oona Yrttimaa
Havainnointitutkimus 3–4-vuotiaiden leikistä varhaiskasvatuksessa
40 sivua ja 1 liite
Kevät 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), varhaiskasvatuksen sosionomi

Opinnäytetyössä tutkimme 3–4-vuotiaiden lasten leikkiä ja mielikuvitusta. Tarkoituksenamme oli tutkia, miten lapset leikkivät ja käyttivät mielikuvitustaan tavanomaisilla leikkikaluilla verrattuna arkisiin esineisiin, joita ei yleensä käytetä leikkimiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää uusia keinoja, miten kehittää lasten luovuutta ja mielikuvitusta leikissä. Teoreettinen viitekehysemme koostuu lapsen leikin ja mielikuvituksen kehityksestä, kiintymyssuhteen merkityksestä sekä aikuisen roolista leikissä ja varhaiskasvatuksessa. Lisäksi käymme läpi lyhyesti varhaiskasvatussuunnitelman asettamia reunaehtoja, jotka koskevat leikin roolia ja toteutusta varhaiskasvatuksessa.

Saimme tutkimusluvan Porin Pilke musiikkipäiväkoti Rytmistä, jossa toteutimme tutkimuksemme. Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Käytimme tutkimusmenetelminä havainnointia ja haastattelua. Vierailimme päiväkotiryhmässä yhteensä kolme kertaa. Ensimmäinen vierailu oli tutustumiskerta, jolloin tutustuimme lapsiin ja tutkimusympäristöön. Toisella vierailukerralla havainnoimme lasten leikkiä leikkikaluilla ja kolmannella kerralla havainnoimme lasten leikkiä arkisilla esineillä. Havainnoimme lapsia neljän hengen ryhmässä. Videoidimme havainnointikerroista kaksi viimeisintä. Haastattelimme lapsia myös kahden viimeisen havainnointikerran jälkeen. Haastattelimme lapsia yksitellen.

Tutkimuksessa selvisi, että eri esineet vaikuttavat lasten leikkiin ja mielikuvituksen käyttöön. Arkisille esineille keksittiin symbolisia merkityksiä, mitä ei taas tahtunut lasten leikkiessä leikkikaluilla. Lasten leikki oli vaihtelevaa ja mielikuvitusrikasta arkisten esineiden kanssa. Lasten mielenkiinto pysyi paremmin yllä leikittäessä arkisilla esineillä. Kommunikaatio lasten välillä oli runsaampaa ja lapset ottivat tutkijat mukaan leikkiin arkisten esineiden kanssa leikittäessä. Opinnäytetyössä toteutetun tutkimuksen tulosten perusteella voimme todeta, että arkisten esineiden kanssa leikkiminen on luovempaa ja mielikuvituksellisempaa. Arkisten esineiden tai muiden saatavilla olevien materiaalien käyttö leikeissä ovat yksi keino kehittää lasten luovaa ajattelua sekä mielikuvitusta.

Asiasanat: leikki, mielikuvitus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Riina Siltanen and Oona Yrttimaa

An Observational Study of 3–4-Year-Olds' Play in Early Childhood Education

40 pages and 1 appendix

Spring 2024

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Degree: Bachelor of Social Services, Early Childhood Education and Care

In the thesis we study the play and imagination of children between the ages of three and four. Our purpose was to study how children play and use their imagination with regular toys compared to objects that are not usually used for playing. The aim of the thesis was to find new ways to develop children's creativity and imagination in play. Our theoretical framework consists of the development of the child's play and imagination, the importance of attachment, and the role of the adult in play and early childhood education. In addition, we will briefly review the boundary conditions set by the Early Childhood Education plan regarding the role and implementation of play in early childhood education.

We received a research permit from Pori Pilke music kindergarten Rytmi, where we carried out our research. Our research is qualitative research. We used observation and interview as research methods. We visited the group three times in total. The first visit was to get to know the children and the research environment. On the second visit we observed children playing with toys and on the third visit we observed children playing with everyday objects. We observed children in a group of four. We videotaped the last two of the observation sessions. We also interviewed the children after the last two observations. We interviewed the children one by one.

The study found that different objects affect children's play and use of imagination. Symbolic meanings were invented for everyday objects, which again did not happen when children played with toys. Children's play was varied and imaginative with everyday objects. The children's interest was better maintained when playing with everyday objects. Communication between the children was more plentiful and the children involved the researchers in playing with everyday objects. Based on the results of the research carried out in the thesis, we can say that playing with everyday objects is more creative and imaginative. The use of everyday objects or other available materials in play is one way to develop children's creative thinking and imagination.

Keywords: early childhood education, imagination, play

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LAPSEN LEIKKI JA MIELIKUVITUS.....	5
2.1 Varhaiskasvatussuunnitelma ja leikki.....	6
2.2 Aikuisen rooli leikissä ja varhaiskasvatuksessa	7
2.3 Havaintoja lasten leikistä ja mielikuvituksesta.....	8
3 LAPSEN KEHITYS	9
3.1 Kiintymyssuhteen merkitys.....	9
3.2 Leikin ja mielikuvituksen kehitys	11
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	13
5 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖKUMPPANI JA TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	14
6 LAADULLINEN TUTKIMUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	15
6.1 Haastattelu.....	16
6.2 Havainnointi	17
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	18
8 TUTKIMUSAINEISTO	19
8.1 Havainnoinnit leikkihetkestä leikkikaluilla	20
8.2 Haastattelu leikkikaluilla leikkimisestä.....	23
8.3 Havainnoinnit leikkihetkestä arkisilla esineillä	24
8.4 Haastattelu arkisilla esineillä leikkimisestä.....	26
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
9.1 Leikkihetki leikkikaluilla	28
9.2 Leikkihetki arkisilla esineillä	29
9.3 Leikkihetkien vertailua.....	30
10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	32
11 POHDINTA	34

LÄHTEET	37
LIITE 1. Kirje huoltajille	41

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kehitystä, kasvua sekä oppimista. Varhaiskasvatus on hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen perustuva kokonaisuus, jota toteutetaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Opetushallitus, i.a.) Leikki tuottaa lapselle iloa ja on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta välttämätöntä. Leikissä lapsi omaksuu tietoja ja oppii erilaisia taitoja. (Opetushallitus, 2023, s. 24.) Opinnäytetyössämme tutkittiin 3–4-vuotiaiden lasten leikkiä ja mielikuvitusta varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksena oli tutkia, miten lapset leikkivät ja käyttivät mielikuvitustaan tavanomaisilla leikkikaluilla ja arkisilla esineillä. Teimme myös vertailua leikkikalujen ja arkisten esineiden välillä, ja havainnoimme, miten eri esineet vaikuttivat lasten leikkiin.

Tutkimus toteutettiin Porin Pilke musiikkipäiväkotä Rytmissä, jossa toinen meistä on tehnyt työharjoittelunsa. Tutkimus suoritettiin eräässä ryhmässä, jossa on 3–4-vuotiaita lapsia. Lasten leikkiä havainnoitiin neljän lapsen ryhmässä. Tallensimme leikkihetket videolle osana havainnointia. Havainnoinnin lisäksi haastattelimme lapsia. Haastattelimme myös yhtä ryhmän varhaiskasvattajaa lapsiryhmän leikkitaidoista. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää uusia keinoja lasten mielikuvituksen ja luovuuden kehittämiseen leikissä.

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi leikin ja mielikuvituksen tutkimisen, koska se on mielenkiintoinen ja hyödyttää meitä tulevaisuudessa. Olemme molemmat työskennelleet päiväkodissa, minkä vuoksi varhaiskasvatusikäiset lapset ovat meille tuttuja. Tulevaisuudessa tulemme myös työskentelemään pienten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa ja mahdollisesti perhetyössä tai muualla lastensuojelun työkentällä. Valitsemastamme aiheesta ei ole myöskään helposti löydettävissä samantapaista tutkimusta. Aiheesta oli ylipäätään haastavaa löytää tietoa. Siksi yhtenä tarkoituksenamme oli tuottaa aiheesta tietoa, jotta sitä olisi helpommin saatavilla.

2 LAPSEN LEIKKI JA MIELIKUVITUS

Leikillä on monia erilaisia hyötyjä lapsen kehitykselle. Lapsi pystyy leikin avulla muun muassa käsittelemään omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Lapsi myös harjoittelee leikeissään hänen tulevia ihmissuhteitaan sekä erilaisia elämäntilanteita. Näiden lisäksi leikki kehittää ajattelua, kieltä, ongelmanratkaisukykyä, mielikuvitusta, sosiaalisia taitoja sekä opettaa sääntöjä. Leikin avulla lapsi pystyy käsittelemään hänen elämänsä hankalia asioita. Leikki mahdollistaa erilaisten roolien kokeilun sekä käytännön taitojen opettelun. Lapsi kokee mielihyvää leikin aikana, jolloin leikki motivoi, palkitsee sekä viihdyttää lasta. (Vilkkö-Riihelä & Laine, 2014b, s. 56.)

Mielikuvitus esiintyy tarinoissa, taiteessa, musiikissa, tanssissa ja keskusteluissa (Coates & Faulkner, 2011). Mielikuvitusleikit rakentavat lasten nykyistä ja laajentuvaa ymmärrystä heistä itsestään ja ympäröivästä maailmasta. (Wright, 2011, s. 157). Mielikuvitusleikit ovat luonnollinen tapa oppimiseen. Psykologi ja lähikehityksen vyöhykkeen teorian kehittäjä Vygotsky (1978) uskoi, että mielikuvitusleikki on sosiaalisten taitojen pohja. Mielikuvitusleikit kasvattavat lasten sanavarastoa ja lapset oppivat käyttämään sanoja ilmaistakseen itseään. Leikit tarjoavat myös mahdollisuuden negatiivisten tunteiden käsittelyyn ja sitä kautta itsesäätelyyn. (Singer & Singer, 2005, s. 36–37.) Lapsilla on yleisesti hyvin vilkas mielikuvitus. Mielikuvituksen vilkkaus voi ilmetä myös pelkoina, jotka ovat usein ohimeneviä. Lapsilla voi olla myös mielikuvituskavereita. (Korhonen, 2021.)

Leikkiminen on lapsen terveydelle, hyvinvoinnille ja kehitykselle keskeistä. Leikki on lapsille luonnollinen tapa toimia. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen artikla 31 korostaa, että jokaisella lapsella on oikeus ikänsä mukaiseen leikkimiseen. Sopimusvaltiot ovat lapsen oikeuksien komitean mukaan kiinnittäneet puutteellisesti huomiota täytäntöön panemisessa artikla 31:n osalta. (Muuronen, 2018.)

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelma ja leikki

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen yksi tavoite on toteuttaa lapsen leikkiin ja liikkumiseen perustuvaa pedagogista toimintaa monipuolisesti. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. (L 540/2018 3. §.) Edellä mainitut ovat tärkeitä taitoja leikissä. Leikki on toimintatapana hyvin keskeinen varhaiskasvatuksessa. Leikki on lapsen tapa olla ja elää. Leikin avulla lapsi hahmottaa maailmaa, ja lapsen kokemukset siirtyvät leikkeihin. Leikkiminen ryhmässä auttaa lapsia säätelemään tunteita sekä ottamaan muut huomioon. (Opetushallitus, 2023, s. 40–41.)

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin tulee olla sellainen, että se kannustaa leikkiin ja tunnustaa leikin merkityksen lapsen oppimiselle ja hyvinvoinnille. Varhaiskasvatuksen työntekijöillä ja lapsilla on oltava mahdollisuus kokea yhdessä leikin ja tekemisen iloa. Kaikkia kannustetaan mielikuvituksen käyttöön, luovuuteen ja omaan ilmaisuun. Varhaiskasvatuksen työntekijät luovat leikkiä edistäviä oppimisympäristöjä ja toimintatapoja sekä tunnistavat leikkiä rajoittavat tekijät. Lasten leikille on annettava tilaa ja aikaa. Varhaiskasvatuksessa tarjotaan erilaisia ympäristöjä leikkimiseen, kuten luonto, leikkipuisto ja muut erilaiset rakennetut ympäristöt. Leikkivälineitä tulee olla riittävästi, ja niiden on oltava monipuolisia, turvallisia, ikätasoisia ja pedagogisia. Leikkivälineissä on huomioitava lasten mielenkiinnonkohteet sekä yksilölliset tuen tarpeet. (Opetushallitus, 2023, s. 31, s. 35.)

Tärkeänä arvona varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan lapsen oikeudet. Lapsella on oikeus leikkiä ja oppia leikkien. Varhaiskasvatuksen arvoperustan yleisperiaatteita ovat muun muassa lapsen oikeus hyvinvointiin, suojeluun ja huolenpitoon sekä lapsen edun ensisijaisuus. Leikki on merkityksellistä lapsen oppimisen kannalta. Leikki on iloa tuottavaa toimintaa lapselle, jonka avulla voi oppia monia taitoja ja omaksua tietoa. Leikki on lapselle itseisarvo, ja sillä on iso merkitys oppimisessa sekä lapsen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa ja kehityksessä. (Opetushallitus, 2023, s. 20–22.)

2.2 Aikuisen rooli leikissä ja varhaiskasvatuksessa

Aikuisella on tärkeä rooli lapsen leikissä. Aikuisen on annettava leikille tilaa ja aikaa, sekä samalla tuettava leikkiä. Lapsen ympäristö muokkaantuu vahvasti aikuisten toimesta niin kotona kuin päiväkodissa (Aaltonen ym., 2008, s. 8, s. 40.) Ulkoiset tekijät, kuten leikkivälineet, muut leikkijät ja ympäristö vaikuttavat leikkiin. Ne antavat leikille mahdollisuuksia, mutta asettavat sille myös reunaehtoja. Leikin avulla lapsi uppoutuu mielikuvitusmaailmaan, jossa on mukana asioita, joita lapsi on havainnut todellisessa maailmassa. (Helenius & Lummelahti, 2013, s. 9, s. 14.)

Ammattilaiset varhaiskasvatuksessa toteuttavat yhdessä toimintaa. Varhaiskasvatuksen toteuttamisen yleisin toimintamuoto on päiväkotitoiminta. Päiväkodeissa lapsiryhmät muodostetaan ottaen huomioon erilaisia asioita. Tärkeä asia ryhmien muodostamisessa on henkilöstön mitoitus ja ryhmien koot. Kun henkilöstö on mitoitettu oikein, lapsiryhmissä aikuiset ehtivät ja pystyvät olemaan läsnä sekä olemaan mukana leikeissä. (Opetushallitus, 2023, s. 18.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tehtävä on turvata leikin edellytykset, ohjata leikkiä tarvittaessa sekä huolehtia, että jokainen lapsi pystyy osallistumaan yhteiseen leikkiin omien valmiuksiensa mukaisesti. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden on tavoitteellisesti tuettava lasten leikin kehittymistä. Se voi tapahtua joko olemalla itse mukana leikeissä tai ohjaamalla sitä ulkopuolelta. Varhaiskasvattajien on myös havainnoitava lasten leikkiä. Havainnointi lisää ymmärrystä lasten kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, kokemuksista ja tunteista. Havainnoinnin perusteella suunnitellaan sopivaa toimintaa, vastaten lasten tarpeisiin. (Opetushallitus, 2023, s. 41.)

2.3 Havaintoja lasten leikistä ja mielikuvituksesta

Thompsonin ja Goldsteinin (2022) julkaisemassa tutkimuksessa tutkittiin 3–5-vuotiaiden lasten mielikuvitusleikin viittä eri osa-aluetta ja miten ne ilmenevät leikissä. Tutkimuksessa selvisi, että vapaan leikin aikana lapset leikkivät 48 % ajasta mielikuvitusleikkejä. Sen ajan, kun lapset eivät leikkineet mielikuvitusleikkejä, he vaeltelivat ympäri ryhmätilaa, leikkivät muita kuin mielikuvitusleikkejä tai seurasivat muiden lasten leikkimistä. (Thompson & Goldstein, 2022, s. 490.)

Kiliańska-Przybyło ja Górkiewicz (2017) tutkivat artikkelissaan, kuinka 5–6-vuotiaat lapset leikkivät ilman tavanomaisia leikkikaluja. Tutkimuksessa lapset rakensivat itse omat lelunsa erilaisista jätetuotteista. Lasten kannustaminen suunnittelemaan leluja saatavilla olevista materiaaleista edistää heidän luovaa kehitystään ja auttaa lapsia huomaamaan omia luovia taitojaan. Leikkiminen ilman perinteisiä leluja voi kasvattaa lasten tietoisuutta erilaisista mahdollisuuksista leikkiä ja viettää heidän vapaa-aikaansa (Kiliańska-Przybyło & Górkiewicz, 2017, s. 136, s. 140).

Reunamo (2019) tutki, mitä eri ikäiset lapset leikkivät varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa tuli esille, että lapset leikkivät rooli-, sääntö- ja esineleikkejä. Näiden lisäksi lapset leikkivät fyysisiä leikkejä. Tutkimuksessa on määritelty, mitä nämä kyseiset leikit tarkoittavat. Esineleikki tarkoittaa sitä, että lapsi leikkii ja kokeilee erilaisia materiaaleja ja leluja, kuten hiekkalaatikkoa tai paperia. Fyysiset leikit ovat aktiviteettejä, joissa liikkuminen on pääosassa. Fyysisiä leikkejä ovat esimerkiksi juokseminen, hyppiminen sekä keinuminen. Roolileikeissä lelulla tai lapsella itsellään on jokin rooli. Sääntöleikit ovat puolestaan sellaisia leikkejä, joissa on sääntöjä, esimerkiksi pallopelit, lautapelit ja kilpailut. (Reunamo, 2019.)

Lapset leikkivät eri leikkejä eri ikäisinä ja tähän vaikuttaa monet eri asiat, kuten lapsen kiinnostuksen kohteet, lapsen kehitys, oppimisympäristö sekä pedagogiset toimintatavat. Tutkimuksen perusteella rooli- ja sääntöleikit sekä fyysiset leikit lisääntyvät, mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa. Esineleikit puolestaan vähenevät lapsen kasvaessa. 1–3-vuotiaat lapset leikkivät esineleikkejä 14,3 %

varhaiskasvatuksessa vietetystä ajasta. 4–5-vuotiaat puolestaan leikkivät esineleikkejä 11,9 % ajasta. Roolileikkejä 4–5-vuotiaat leikkivät 1–3-vuotiaita enemmän, sillä 4–5-vuotiaat leikkivät roolileikkejä 13,6 % ajasta, kun taas 1–3-vuotiaat leikkivät niitä 6,9 % ajasta. (Reunamo, 2019.)

3 LAPSEN KEHITYS

Lapsen kehitys ensimmäisen vuoden aikana etenee nopeasti. Motoriset taidot kehittyvät ja lapsi alkaa olla yhä enemmän vuorovaikutuksessa hoitajiensa kanssa. Lapsen ollessa taaperoikäinen, eli 1–3-vuotias, kyky pärjätä lyhyitä hetkiä itsekseen kehittyy. Taaperoiden leikit monipuolistuvat, lisäksi puhe ja kieli kehittyvät. Mustasukkaisuutta ja uhmaa alkaa näkymään taaperoiden käytöksessä. Leikki-ikäisenä, eli 3–6-vuotiaana, omatoimisuus lisääntyy entisestään. Sosiaaliset taidot ovat kehittyneet niin, että toisia osataan ottaa leikeissä huomioon. Myös opilliset taidot, kuten kirjainten tunnistaminen ja laskeminen kehittyvät. (Korhonen, 2021.)

3.1 Kiintymyssuhteen merkitys

Turvallisen kiintymyssuhteen muodostuminen on elämän ensimmäisen elinvuoden keskeisin kehitystehtävä. Turvallinen kiintymyssuhde luo pohjan perusluottamukselle, joka tarkoittaa sitä, että toiselta ihmiseltä saa lohtua, hoivaa sekä turvaa. Tämän myötä lapsi oppii saamaan ja antamaan. Ihmisen ensimmäisen elinvuoden aikana alkaa lapsen yksilöllistyminen sekä itseluottamuksen rakentuminen. Jos lapsen ensimmäiseen elinvuoteen liittyy toistuvasti hoivan ja vuorovaikutuksen haasteet, se voi aiheuttaa epäluuloa ja luottamuksen puutetta lapsessa. Tällainen lapsi voi olla iloton, vakava, vetäytyvä sekä ilmaista

tyytymättömyyttään monin eri tavoin, esimerkiksi itkemällä tai syömisen ja unen ongelmilla. (Korhonen, 2021.)

Psykiatri ja psykoanalyttikko John Bowlby on kehittänyt kiintymyssuhdeteorian. Hän jakaa kiintymyssuhteet turvallisiin ja turvattomiin malleihin. Bowlbyn mukaan lapsella on synnynnäinen tarve kiintyä hoitajaansa. Aikuinen kiintyy lapseen yleensä jo raskauden aikana tai pian syntymän jälkeen. Bowlbyn mukaan kiintymyssuhdemallit ovat melko pysyviä. Tapa, jolla lapsi kiintyy varhaislapsuudessaan, näkyy myös hänen myöhemmissä ihmissuhteissaan. Lapsen kiintymyssuhde ennustaa hänen myöhempää sopeutumistaan sekä tunne-elämän tasapainoa. Tutkijat ovat todenneet, että turvallisesti kiintyneet lapset ovat sosiaalisempia sekä empaattisempia myöhemmissä suhteissaan, ja he selviävät kehityksen ongelmista paremmin kuin turvattomasti kiintyneet lapset. Vaikka lapsi olisi turvattomasti kiintynyt vanhempaansa, hän voi kiintyä toiseen hoitajaan turvallisesti, mikä auttaa lasta sopeutumaan. Kiintymyssuhteen laatuun vaikuttaa aikuisen kyky vastata lapsen tarpeisiin. Aikuisen omat ongelmat, kuten psyykkiset sairaudet voivat vaikuttaa kiintymyssuhteeseen negatiivisesti. (Vilkkö-Riihelä & Laine, 2014b, s. 48, s. 52–53.)

Turvallisesti kiintynyt lapsi osaa hakea tukea stressitilanteissa hänelle tärkeältä aikuiselta sekä ottaa helposti kontaktia hänen vanhempaansa. Kun lapsi on saanut tarpeeksi läheisyyttä, hän pystyy irrottautumaan vanhemmastaan ja jatkaamaan hänen leikkejensä. Lapsen vanhempi on hänen turvallisuutensa perusta, jonka ansiosta lapsen on helpompi tutkia sekä oppia uusia asioita. Turvallisesti kiintynyt lapsi pystyy myös ilmaisemaan tunteensa avoimemmin sekä tilanteeseen sopivalla ja ymmärrettävällä tavalla kun taas turvattomasti kiintynyt lapsi ei välttämättä kykene tähän. Turvallisesti kiintyneellä on myös monipuolisemmat taidot erilaisten konfliktitilanteiden ratkaisemiseen, jonka ansiosta lapsi on vähemmän aggressiivinen kuin turvattomasti kiintynyt. Edellä mainittujen taitojen ansiosta turvallisesti kiintyneellä lapsella on hyvät edellytykset positiiviseen sosiaaliseen kehitykseen sekä valmiudet toimia samanikäisten kanssa. (Rusanen, 2011.)

3.2 Leikin ja mielikuvituksen kehitys

1–2-vuotiaana lapsi alkaa vähitellen käyttämään leluja hänen leikeissään. Lapsi voi esimerkiksi kattaa pöydän ja tarjoilla aikuisille kahvia, mutta kuppi voi toimia myös vaikka puhelimenä. Kaksivuotiaana lapsen leikit monipuolistuvat ja mielikuvitus kehittyy. Lapsi käyttää leluja eri tarkoituksiin ja mielellään purkaa ja koostaa leluja. Tässä iässä lapsi alkaa jäljittelemään aikuisia ja kokeilee miltä se tuntuu, kun on toisen ihmisen roolissa. Mielikuvituksen vilkastuessa lapsi usein saattaa alkaa tarinoiden kertojaksi sekä lapselle voi tulla mielikuvituskaveri. Kaksivuotiaana lapsi usein matkii vanhempiaan sekä muita lapsia hänen leikeissään. Tämän ikäiset eivät vielä jaksa keskittyä yhteen leikkiin kauaa yhtäjaksoisesti. Kahden vuoden ikäisenä lapsi nauttii toisten lasten seurasta, mutta tutustuu heihin kuten leluihin, esimerkiksi tökkimällä, tönimällä tai repimällä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017.)

Tyypillisiä leikkejä 2–3-vuotiaille ovat sivuavat leikit, joissa lapset lainaavat tavaroita, mutta saattavat kuitenkin leikkiä omia leikkejään. Yleensä alle kolmevuotiaat eivät kykene vielä vastavuoroisiin leikkeihin yhdessä toisten lasten kanssa. Tämän ikäiset lapset kuitenkin ilahtuvat sekä nauttivat saman ikäisten lasten seurasta. Heidän sivuavat tai yhteiset leikkinsä voivat sujua sopuisasti, mutta lyömistä, puremistä, hiuksista vetämisestä sekä lelujen ottamista kaverilta voi tapahtua melko usein, joten aikuisen läsnäolo on erittäin tärkeää. Tämän ikäisillä lapsilla voi olla jo kavereita, kenen kanssa he leikkivät usein. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017; Vilkkö-Riihelä & Laine, 2014b, s. 56–58.)

Kahden ja kolmen vuoden iässä lapsilla on useimmiten mielikuvitusystäviä leikeissä mukana. Tässä iässä lapset antavat esineille symbolisia merkityksiä, esimerkiksi pahvilaatikko voi esittää venettä ja tyynyt merta. 2–3-vuotiaiden lasten leikeissä alkaa olemaan juonta. Myöhemmällä iällä mielikuvitusleikit monipuolistuvat. Mielikuvitusleikit kehittävät lapsen ajattelua sekä auttavat jäsentämään todellisuutta. Niiden avulla lapsi myös harjoittelee kykyään eläytyä muiden asemaan sekä ottamaan erilaisia rooleja. (Vilkkö-Riihelä & Laine, 2014b, s. 56–58.)

Lapsi alkaa leikkimään toisten lasten kanssa vastavuoroisia yhteisleikkejä enemmän ollessaan kolme-neljävuotias. Tämän ikäisten lasten sosiaalinen leikki voi olla esimerkiksi hiekkalinnan rakentamista yhdessä tai roolileikki, jossa lapsilla on omat roolit kuvitelluissa tilanteissa. Yhteinen leikki voi olla siis hyvin yksinkertaista yhdessä tekemistä, tai monimutkaisempaa mielikuvitusmaailmaan sijoittuvaa roolileikkiä. (Goldstein, 2012, s. 9.) Kuvitteellista leikkiä esiintyy erityisesti 3–5-vuotiaiden lasten leikeissä runsaasti. Kuvitteellinen leikki on ajatteluun perustuvaa leikkiä. Siinä lapset muodostavat itse merkityksen leikille. Lapsen sosiaaliset, kielelliset, itsesäätely- ja ongelmanratkaisutaidot ovat vahvasti yhteydessä kuvitteelliseen leikkiin. (Tigerstedt & Säteri, i.a.)

Neljän ja viiden vuoden iässä mielikuvitus- ja roolileikit vahvistuvat. Neljävuotias lapsi leikkii mielikuvitus- ja roolileikkejä mallintamalla tosielämää, televisio-ohjelmia ja satuja. (Aaltonen ym., 2008, s. 39.) Mielikuvituksen avulla lasten leikit uudistuvat sekä lapsi pystyy käyttämään erilaisia tavaroita luovasti. Esimerkiksi lapsi pystyy helposti luomaan prinsessalinnan pöydän alle tai tyynykasaan. Neljävuotiaat myös nauttivat erittäin paljon muun muassa pukeutumisleikeistä, yksinkertaisista sääntöleikeistä ja joukkuepeleistä. Tässä iässä lapsi myös viettää paljon aikaa saman ikäisten lasten kanssa. Neljävuotiaana lapsen on vielä vaikeata hallita hänen tunteitaan, joka voi näkyä leikeissä aggressiivisuutena, huutamisena sekä tönimisenä. Lapsi osaa kuitenkin käyttää sanoja riitatilanteissa sekä neuvotella asioista muiden lasten kanssa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017.)

Viiden vuoden iässä lapsi kiinnostuu entistä enemmän leikeistä ja peleistä, joissa on yksinkertaiset säännöt. Tässä iässä lapsella usein on erittäin hyviä ystäviä. Lapsi on jo myös taitava yhteisleikeissä. Roolileikeissään lapset jäljittelevät heille tärkeitä aikuisia, kuten vanhempia, päiväkodin aikuista, palomiestä tai lääkäriä. Kuusivuotiaalle kaverit ovat erittäin tärkeitä ja lapsi usein nauttii ryhmässä toimimisesta. Sääntöleikit ja -pelit ovat edelleen suuressa suosiossa, kuten myös erilaiset mielikuvitus- ja roolileikit. Tässä iässä leikit muuttuvat monimutkaisemmiksi ja monipuolisemmiksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017.)

Leikillä on lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle monia hyötyjä. Leikki voi vähentää lapsen väsymystä ja stressiä, sekä lisätä iloa ja kasvattaa itsetuntoa. Leikin avulla lapsi opettelee tunnesäätelyä sekä muita tunnetaitoja. Myös sosiaaliset taidot kehittyvät leikin avulla. Fisherin (2011) mukaan lapset luovat leikin avulla rooleja ja tilanteita, jotka peilaavat oikeaa elämää. Leikissä lapset opettelevat tekemään yhteistyötä muiden kanssa ja käyttäytymään sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Ajan myötä nämä leikissä näkyvät asiat siirtyvät lasten jokapäiväiseen elämään ja käyttäytymiseen. (Goldstein, 2012, s. 6, s. 33.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyössä tutkimme 3–4-vuotiaiden lasten leikkiä ja mielikuvitusta. Tarkoituksenamme oli tutkia, miten lapset leikkivät ja käyttivät mielikuvitustaan tavantomaisilla leikkikaluilla verrattuna esineisiin, joita ei yleensä käytetä leikkimiseen. Havainnoimme, miten eri esineet vaikuttivat lasten leikkiin, ja vertasimme niitä. Lapsia havainnoitiin neljän hengen ryhmässä.

Tutkimus tuottaa lisää tietoa 3–4-vuotiaiden lasten leikistä ja mielikuvituksesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää uusia keinoja, joilla voidaan kehittää lasten mielikuvitusta ja luovuutta leikissä. Opinnäytetyön tavoitteen ja tarkoituksen pohjalta laadimme tutkimuskysymykset:

1. Millaisia leikkejä lapset leikkivät tavaroilla?
2. Miten eri esineet vaikuttavat lasten leikkiin?
3. Miten lasten leikki eroaa leikittäessä leikkikaluilla ja arkisilla tavaroilla?

Heleniuksen ja Lummelahden (2013, s. 8) mukaan jokainen lapsi on sisäisesti motivoitunut leikkimään. Tämän perusteella tutkimuksen hypoteesi on, että lapset leikkivät tavaroilla riippumatta siitä, ovatko ne tarkoitettu leikkimiseen vai ei.

Toinen hypoteesi on, että lapset antavat arkisille tavaroille symbolisen merkityksen leikissä (Vilkko & Riihelä, 2014b, s. 56).

Opinnäytetyön tuottama tieto hyödyttää erityisesti varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia. Opinnäytetyön avulla ammattilaiset voivat saada lisää tietoa ylipäätään lasten leikistä ja mielikuvituksesta. Ammattilaiset voivat saada ideoita opetus- ja leikkihetkiin, joissa voidaan hyödyntää arkisia esineitä tai muita saatavilla olevia materiaaleja. Aaltosen ja kollegoiden (2008) mukaan havainnoimalla saadut tiedot voivat auttaa lapselle sopivan toiminnan järjestämisessä (Aaltonen ym., 2008, s. 45).

5 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖKUMPPANI JA TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

Tutkimuksemme kohteena ovat varhaiskasvatusikäiset lapset, jolloin parhain paikka, jossa voimme toteuttaa tutkimuksemme on päiväkoti. Toinen meistä teki työharjoittelun päiväkodissa, mikä antoi hyvän mahdollisuuden toteuttaa tutkimus tutussa paikassa. Tutkimuksemme toteutettiin Porin Pilke musiikkipäiväkoti Rytmissä. Pilkkeen päiväkodit tarjoavat yksityisen puolen varhaiskasvatusta ympäri Suomen. Monissa Pilke-päiväkodeissa on eri tavoin painotettua varhaiskasvatusta, mikä näkyy monella tavalla päiväkotien arjessa. Painotteisuudet, joista on mahdollisuus valita, ovat liikunta, kielet, luonto, tiede, musiikki sekä taide ja ilmaisu. Pilkkeellä on omat arvonsa, joita lapset myös harjoittelevat. Pilkkeen arvoihin kuuluu lempeys, uteliaisuus, leikkisyys, määrätietoisuus, kannustavuus ja sitoutuneisuus. (Pilke, i.a.-a.)

Porin Pilke musiikkipäiväkoti Rytmi on musiikkipainotteinen päiväkoti. Se sijaitsee Ruosniemessä Murtosenmutkassa. Rytmi on perustettu Poriin vuonna 2016. Rytmissä on kahdeksan eri lapsiryhmää, joihin lapset on jaoteltu iän mukaan. Musiikkipainotteisuus näkyy päiväkodin arjessa yhtenä kasvatustyövälineenä. Lasten kanssa opetellaan tuntemaan erilaisia soittimia sekä miten niitä soitetaan.

Musiikin kautta opetellaan erilaisia asioita, kuten vuodenaikoja, viikonpäiviä, värejä ja numeroita. Musiikkia käytetään myös hieno- sekä karkeamotoriikan opettelussa laulujen, tanssin ja lorujen kautta. (Pilke, i.a.-b.)

Toinen opinnäytetyömme kirjottajista oli 13 viikkoa pedagogisessa työharjoittelussa Pilke musiikkipäiväkotinä Rytmissä. Harjoittelun aikana hän perehtyi päiväkodin arkeen ja musiikkipainotteisuuteen. Harjoittelun yhtenä tärkeänä tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogista toimintaa. Työharjoittelun jälkeen hän työskenteli myös sijaisena päiväkodin eri ryhmissä. Työharjoittelun sekä sijaisuuksien myötä päiväkodin eri ryhmien arki ja toimintatavat tulivat tutuiksi.

Musiikkipäiväkotinä Rytmissä noudatettiin tiettyä päivärytmiä, jota jokainen ryhmä sovelsi lapsien tarpeiden mukaan. Päivärytmiin kuului kolme ruokailua, aamupiiri, vapaata leikkiä, päivälepo sekä kaksi ulkoilukertaa. Päivän aikana oli myös ohjattua toimintaa, jolloin lapset opettelivat erilaisia asioita ja taitoja. Päiväkodin ollessa musiikkipainotteinen, sen arjessa luonnollisesti näkyi musiikillinen toiminta monin eri tavoin. Lapset ovat opetelleet muun muassa kehon osien ja eläinten tunnistamista laulujen avulla. Musiikkipainotteisuus näkyi myös erilaisissa peleissä ja leikeissä. Esimerkiksi lattia on laavaa -leikkiä on pelattu musiikin avulla. Leikkiä on leikitty niin, että musiikin soidessa saa liikkua, ja sen päättyessä lapset menevät sovittujen esineiden päälle turvaan laavalta. Musiikkia voitiin käyttää lapsiryhmissä muissakin tilanteissa, kuten leikki- ja lepohetkien sekä siivoamisen aikana.

6 LAADULLINEN TUTKIMUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on kuvata jotain tapahtumaa tai ilmiötä sekä ymmärtää tiettyä toimintaa. Laadullisen tutkimuksen yksi yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä on havainnointi (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 83, s. 98.) Havainnointia

käytetään yleensä tutkimuksissa, joissa tutkitaan vuorovaikutustilanteita ja koitetaan ymmärtää tutkimuskohdetta (Vilkka, 2006). Tämän vuoksi käytämme yhtenä tutkimusmenetelmänä havainnointia. Osana havainnointia videokuvaamme lasten toimintaa.

Havainnoinnin lisäksi haastattelemme lapsia. Käyttämällä kahta eri tutkimusmenetelmää haluamme tietoa monipuolistuu. Havainnoinnin rinnalla haastattelu saattaa antaa ymmärrystä siitä, miksi lapsi toimii havaitulla tavalla. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 94; Hämeenaho ym., 2022, s. 186.) Haastattelun on tarkoitus olla hyvin avoin, jossa lapsi pääasiassa ohjaa keskustelua. Tarkoitus on esittää lapselle muutamia pääkysymyksiä, jotka perustuvat tiettyyn teemaan. Lapselle voi esittää lisäkysymyksiä, mikäli tilanne sen vaatii. (Hämeenaho ym., 2022, s. 193.)

6.1 Haastattelu

Haastattelu on yksi monista tutkimusmenetelmistä ja se usein jaetaan kolmeen lajityyppiin kysymysten esittämistavan mukaisesti. Näitä lajityyppejä ovat strukturoitu, puolistrukturoitu sekä avoin haastattelu. Haastattelun eri lajityypeillä on omat käyttötarkoituksensa ja -tilanteensa sekä myös omat rajoitteensa. (Näpärä, 2017.) Tutkimuksessamme käytimme teemahaastattelua yhtenä tutkimusmenetelmänämme. Teemahaastattelussa edetään tiettyjen teemojen ja tarkentavien kysymysten pohjalta. Teemahaastattelun avulla pyritään löytämään vastauksia tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin, ja saamaan niille merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 87–88.)

Teemahaastattelu on esimerkki puolistrukturoidusta haastattelusta, jota on sovellettu. Teemahaastattelun avulla mahdollistetaan haastattelijan ja haastateltavan välinen monipuolinen vuorovaikutus. Tässä haastattelun muodossa aihepiirit ovat ennalta valittuja, mutta niiden esittämisjärjestys voi olla mikä tahansa. Kysymykset toimivat lähinnä haastattelijan muistilistana ja siitä voidaan joustaa tarpeen mukaan. Kaikki haastatteluun valitut aiheet käydään läpi, mutta niiden käsittelyn

laajuus voi vaihdella eri haastattelujen välillä. Teemahaastattelun aiheeseen tarvitsee perehtyä huolellisesti sekä valita tarkoin haastateltavat, jotta saavutetaan tutkimustavoitteet. (Näpärä, 2017.) Teemahaastattelua voidaan käyttää silloin, kun halutaan tietoa vähemmän tunnetuista ilmiöistä ja asioista (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, i.a.).

Lapsia haastateltaessa on otettava huomioon, että tilanteet lasten kanssa ovat usein yllätyksellisiä, ja haastatteluihin valmistautuminen voi siksi olla haastavaa. Lasten välillä on myös paljon eroja. Toiset voivat vastata avoimesti ja moninaisesti kysymyksiin, kun taas toiset saattavat olla lyhytsanaisempia. Lasta haastatellessa on oltava joustava ja luova. On tärkeää ottaa huomioon, että jokaisen lapsen kanssa käyty haastattelu on omanlaisensa. Alasuutarin (2005) mukaan haastatellessa lapsia on tärkeää muistaa käyttää tuttuja arkikielisiä ilmaisuja (Roos & Rutanen, 2014, s. 29, s. 39, s. 42.) Haastattelimme lapsia yksitellen, jotta toisten lasten vastaukset eivät vaikuttaneet yksittäisen lapsen vastauksiin.

6.2 Havainnointi

Havainnointi tutkimusmenetelmänä viittaa uusien havaintojen luomiseen ja tiedon keräämiseen (Vilkkä, 2006). Laadullisessa tutkimuksessa havainnointi on yksi yleisimmin käytetyistä aineistonkeruumenetelmistä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 83). Havainnoinnin tavoitteena on tuottaa uusia oivalluksia ja ottaa selvää oletusten paikkansapitävyydestä. Samalla pyritään kuvailemaan havaintoja ja kokemuksia. Tärkeää havainnoinnissa on tarkka dokumentointi, jotta havainnot säilyvät mahdollisimman muuttumattomina. (Aaltonen ym., 2008, s. 44–45; Hämeenaho ym., 2022, s. 179.)

Havainnointi on tehokas tutkimusmenetelmä tilanteissa, joissa tilanteet muuttuvat nopeasti ja ovat ennakoimattomia. Havainnointi sopii tämän perusteella hyvin lasten tutkimiseen. (Vilkkä, 2006.) Havainnointi tarjoaa hyvän mahdollisuuden hankkia tietoa tutkittavasta aiheesta, josta muuten olisi vaikeaa saada tietoa (Tuomi &

Sarajärvi, 2018). Havainnoinnin etu on mahdollisuus seurata ilmiötä elävänä ja reaaliaikaisesti. Tutkimukseen osallistuvia voidaan tarkastella yksittäin tai yhdessä. Havainnoinnin avulla voidaan kerätä tietoa yksilöiden välisistä vuorovaikutustilanteista. (Juuti & Puusa, 2020.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksemme toteutettiin Porin Pilke musiikkipäiväkoti Rytmissä. Tiedustelimme tutkimusluvan hankkimista päiväkodin johtajalta maaliskuun alussa vuonna 2023. Johtaja kertoi, että tutkimuslupa haetaan suoraan häneltä. Lähetimme päiväkodin johtajalle opinnäytetyömme suunnitelman, jonka lehtorit olivat aiemmin hyväksyneet. Päiväkodin johtaja kävi suunnitelman läpi ja antoi meille sen perusteella luvan toteuttaa tutkimuksemme Pilke musiikkipäiväkoti Rytmissä. Kysyimme yhden lapsiryhmän varhaiskasvattajilta mahdollisuutta toteuttaa tutkimus kyseisessä ryhmässä. He antoivat tähän luvan. Varhaiskasvattajat valitsivat omien tietojensa pohjalta tutkimukseen osallistuvat lapset. Lapsien vanhemmille välitettiin lupalomake (Liite 1), jonka he palauttivat päiväkotiin. Lupalomakkeessa (Liite 1) tiedusteltiin suostumusta lasten osallistumiseen tutkimukseen sekä heidän kuvaamiseensa tutkimuksen aikana. Seitsemästä lapsesta viisi saivat huoltajien luvan osallistua tutkimukseen. Lapsilta kysyttiin halukkuus osallistua tutkimukseen, ja kaikki suostuivat.

Vierailimme päiväkotiryhmässä kolme kertaa. Toteutimme vierailut maaliskuun vaihteessa. Ensimmäisellä kerralla tutustuimme lapsiryhmään, jolloin lapsilla oli myös mahdollisuus tutustua meihin. Tavoitteemme oli, että tutustumiskerta vähentää lasten ihmetystä meitä kohtaan seuraavilla vierailukerroilla. Samalla pystyimme tutustumaan tutkimusympäristöön. Toisella kerralla havainnoimme lasten leikkiä tavanomaisilla leikkikaluilla. Kolmannella kerralla havainnoimme lasten leikkiä arkisilla esineillä. Videoimme kaksi viimeisintä vierailua ja haastattelimme lapsia sen jälkeen. Videokuvassimme leikkihetket, jotta

pystyimme palaamaan tutkimusaineistoon myöhemmin. Näin varmistimme, ettei mitään jäänyt huomaamatta ja että aineisto pysyi muuttumattomana. Tutkimuksemme osallistui yhteensä viisi lasta. Kaikki lapset olivat tutkimuksen toteutushetkellä samassa päiväkotiryhmässä. Kuitenkin tutkimushetkellä lapsia oli paikalla molemmilla kerroilla neljä. Käytämme opinnäytetyössä lapsista termejä ”lapsi 1”, ”lapsi 2”, jne. suojataksemme lasten henkilöllisyyksiä. Käyttämällä näitä termejä, lapsia ei ole mahdollista tunnistaa.

Haastattelimme Pilke musiikkipäiväkotiryhmän Rytmin varhaiskasvattajaa, joka työskenteli tutkimuksen toteutushetkellä lapsiryhmässä, jossa tutkimus toteutettiin. Varhaiskasvattaja toimi toteutushetkellä varhaiskasvatuksen opettajana ryhmässä. Varhaiskasvattajan mukaan lapsiryhmässä on erilaisia leikkijöitä. Toiset lapset leikkivät mieluummin yksinään, kun taas toiset lapset hakeutuvat vahvasti toisten lasten sekä aikuisten seuraan. Varhaiskasvattaja kertoi, että jotkut lapsista leikkivät vain tiettyjen kavereiden kanssa, ja toiset leikkivät kenen tahansa lapsen kanssa. Ryhmän lapset peilaavat mielenkiinnonkohteitaan leikkeihin. Varhaiskasvattajan kertoi lapsiryhmässä olevan myös epäoikeudenmukaisuuksiin puuttuvia lapsia sekä muut huomioon ottavia lapsia.

8 TUTKIMUSAINEISTO

Ensimmäinen vierailu oli tutustumiskäynti päiväkotiryhmässä. Havainnoimme, millaisia leikkejä lapset leikkivät ja tutustuimme tutkimusympäristöön. Tämän avulla pystyimme suunnittelemaan, miten toteutamme seuraavat havainnointikerrat. Tätä vierailukertaa emme videokuvanneet. Esittelimme itsemme lapsille ja kerroimme tullemme tutustumaan heihin. Lapset eivät osoittaneet erityistä kiinnostusta meihin. Lapset leikkivät muun muassa junaradalla ja kotileikkiä sekä rakensivat majaa ja leikkivät siellä. Lapset rakensivat legoilla ja pelasivat varhaiskasvattajan ohjaamana bingoa. Lapset leikkivät kolmen ja neljän lapsen

ryhmissä. Päiväkotiryhmässä oli sääntö, kuinka monta leikkijää yhdessä leikissä sai olla. Lapset olivat sisäistäneet tämän säännön hyvin.

Bingo oli ainoa aikuisjohtoinen tekeminen. Muissa lapset leikkivät ilman aikuista. Varhaiskasvattajia kaivattiin lähinnä vain ristiriitatilanteiden selvittämiseen. Varhaiskasvattajat myös ohjasivat lapsia aluksi leikkeihin, tai silloin, kun jotkut lapsista harhailivat leikkitalassa ilman tekemistä. Lapset keskustelivat keskenään so-piakseen mitä leikissä tapahtuu. Lapset keskustelivat myös muista asioista, kuin vain leikistä. Kuitenkin isoin keskustelunaihe oli leikki. Vaikka kaikki lapset olivat mukana yhteisissä leikeissä, saattoivat he touhuta täysin omiaan osan ajasta, ja palata sitten taas leikkimään yhteistä leikkiä. Vierailumme päiväkotiryhmässä kesti noin puolen tunnin ajan. Useimmat lapset pysyivät samassa leikissä koko tämän ajan. Muutamat lapset harhailivat leikkitalassa ja vaihtelivat leikkejä.

8.1 Havainnoinnit leikkihetkestä leikkikaluilla

Toisella vierailukerralla päiväkotiryhmässä havainnoimme lasten leikkiä leikkikaluilla. Toinen vierailu oli ensimmäinen leikkihetki, jota havainnoimme. Osana havainnointia videokuvasimme ensimmäisen leikkihetken, jonka kestoksi olimme määritelleet 15 minuuttia. Leikkihetkessä tavanomaisilla leikkikaluilla lapsilla oli saatavilla legot, leikkikeittiö ja siihen kuuluvia leikkikalusteita sekä nukkeja, jotka näkyvät Kuvassa 1. Edellä mainittujen lelujen lisäksi lapsilla oli mukanaan omat lelut, koska päiväkotiryhmässä oli lelupäivä. Lasten omat lelut olivat ralliauto, nukke ja Batman-lelu. Ensimmäinen leikkihetki alkoi niin, että lapset saatettiin tilaan, jossa tutkimus toteutettiin. Kerroimme lapsille tutkimuksen tarkoituksen, jonka jälkeen annoimme lapsille ohjeeksi mennä rajattuun leikkitalaan ja leikkiä mitä he itse halusivat. Aluksi lapset tutkivat katseellaan tilaa rauhallisesti ja kat-selivat mitä leikkikaluja oli tarjolla. Lapsi 1 oli kiinnostunut kamerasta ja halusi nähdä mitä se kuvaa.

Kuva 1. Ensimmäisessä leikkihetkessä lasten käytössä olleet lelut.

Lapsi 1 aloitti leikin ensimmäisenä. Hän alkoi kaivamaan legoja legolaatikosta samalla, kun muut lapset seurasivat vierestä. Lapsi 2 alkoi pian leikkimään omalla lelullaan, joka oli ralliauto. Lapsi 4 alkoi kaivamaan legoja lapsi 1:n kanssa, molemmat lapset rakentelivat legoilla omia rakennelmiaan. Lapsi 4 ja lapsi 1 sanoivat muutamia sanoja toisilleen. Lapsi 2 otti kontaktia lapsi 3:een, ja he juttelivat hetken lapsi 3:n leikkinukesta. Lapsi 3 seurasi muiden lasten leikkejä vielä hetken, ja liittyi sitten lapsi 1:n ja lapsi 4:n seuraksi legojen rakenteluun. Lapsi 1 kertoi rakentavansa legoista taloa. Lapsi 4 ja lapsi 3 tutkiskelivat ja koskettelivat legoja. Lapsi 4 ja lapsi 3 keskustelivat omista leluistaan, jotka he olivat tuoneet lelupäivää varten. Muutkin lapset yhtyivät keskusteluun ja lopettivat sen hetkisen leikkinsä hetkeksi. Pian lapset hiljenivät ja jatkoivat leikkejään.

Lapsi 3 näytti legolaatikosta löytynyttä legopyssyä, johon lapsi 4 vastasi, että pysyleikkejä ei saa leikkiä. Lapsi 1 oli samaa mieltä lapsi 4:n kanssa, ja kehotti lapsi 3:sta lopettamaan pyssyleikit. Lapsi 1 esitteli muille lapsille tekemäänsä legotaloa. Muut lapset käänsivät katseet hetkeksi legotaloon, mutta eivät reagoineet muuten. Lapsi 3 liittyi lapsi 4:n legoleikkiin, ja he tutkiskelivat legoja yhdessä.

Lapsi 3 ja lapsi 4 laskivat, kuinka monta legopoliisihahmoa löysivät ja ajelivat legopoliisiautolla. Lapsi 2 leikki omalla ralliautolelullaan ja seurasi muita lapsia katseellaan. Lapsi 3 kertoi yhtäkkiä lapsi 4:lle, että hänellä on oma puhelin. Kaksikko jutteli asiasta hetken, ja palasivat sitten yhteiseen legoleikkiin. Lapsi 2 kehotti muita lapsia katsomaan, kuinka hänen ralliautonsa on leikkikeittiön alla. Muut lapset keskeyttivät leikkinsä ja katsoivat ralliautoa. He palasivat sitten omiin leikkeihinsä.

Lapsi 1 kuuli yhden varhaiskasvattajan äänen oven takaa ja ilmoitti siitä muille lapsille. Kaikki lapset keskeyttivät leikkinsä ja ihmettelivät asiaa oven lähellä. Lapset huutelivat varhaiskasvattajalle, ja hän avasi oven ja jutteli hetken lasten kanssa. Oven sulkeuduttua lapset jäivät vielä hetkeksi oven viereen ihmettelemään asiaa. Lapsi 2 palasi leikkimään yksin omalla ralliautollaan ja lapsi 3 palasi leikkimään legoilla. Lapsi 1 pyysi lupaa leikkiä lapsi 4:n Batman-lelulla, ja sai luvan. Lapsi 4 harhaili leikkutilassa ja tuli tutkimaan kameraa. Kehotimme lapsi 4:ä palaamaan leikkeihin. Lapsi 1 alkoi heittelemään Batman-lelua seinää vasten ja pudottelemaan sitä legolaatikkoon. Lapsi 1 katseli ympärilleen varmistaakseen, näemmekö hänen toimintansa. Lapsi 4 seurasi mitä lapsi 1 teki, ja puhui lapsi 1:lle. Lapsi 1 ei kuitenkaan vastannut lapsi 4:lle. Lapsi 4 liittyi lapsi 1:n Batman-lelun heittelyleikkiin ja katseli myös ympärilleen nähdäkseen meidän reaktiomme asiaan.

Hetken kuluttua puutuimme Batman-lelun heittelyyn, ettei se vahingoittuisi. Tämän seurauksena lapsi 4 ja lapsi 1 lopettivat sen. Lapsi 4 meni leikkimään legoilla lapsi 3:n viereen. Lapsi 1 jatkoi Batman-lelun heittämistä seinään. Lapsi 4 liittyi mukaan lapsi 1:n Batman-lelun heittelyleikkiin. Lapsi 2 piteli korviaan, kun Batman-lelun tiputtamisesta legolaatikkoon kuului kova ääni. Lapsi 3 lauloi ja tutkiskeli legoja. Leikkihetki loppui tähän, ja annoimme lapsille mahdollisuuden jäädä leikkimään, mutta kaikki halusivat lähteä tilasta.

Lapset keskustelivat keskenään leikkihetken aikana vähäisesti, eivätkä juurikaan ottaneet tutkijoihin kontaktia. Lasten leikki oli alkuun rauhallista. Leikkihetken loppupuolella erityisesti muutama lapsi alkoi käyttäytymään levottomasti. Lapset eivät juurikaan vaihdelleet leikkejä, vaan pysyivät samassa leikissä lähes koko

leikkihetken ajan. Vaikka lasten leikkiin tuli keskeytys, kun he kuuluivat varhaiskasvattajan äänen oven takaa, he palasivat pian tapahtuneen jälkeen leikkien pariin.

8.2 Haastattelu leikkikaluilla leikkimisestä

Ensimmäisen leikkihetken jälkeen haastattelimme jokaista lasta yksitellen. Ensimmäinen kysymyksemme oli ”Mitä leikkejä leikit?”. Tätä kysyttäessä, jokainen lapsista katsoi leikkialuetta, missä leikit olivat olleet. Olimme kuitenkin siivonneet lelut jo pois oikeille paikoille, eikä leikkialue näyttänyt enää samalta kuin se näytti leikkihetken aikana. Näytimme jokaiselle lapselle leikkihetken aikana otettuja kuvia haastattelun tueksi. Kuvien tuella saimme vastauksia lapsilta kysymykseen. Lapsi 4 vastasi ensimmäiseen kysymykseen leikkineensä legoilla ja kotileikkiä. Lapsi 1 vastasi ensin, ettei tiedä, mutta kuvien tuella hän kertoi rakentaneensa taloa. Lapsi 3 kertoi leikkineensä legoilla ja nukkensa kanssa. Lapsi 2 taas vastasi kysymykseen, ettei tiedä ja kertoi haluavansa tehdä temppuja.

Toinen kysymyksemme oli ”Mitä leikissä tapahtui?”. Päätimme olla kysymättä lapsi 2:lta tätä kysymystä, koska hän ei osannut kertoa mitä leikki. Lapsi 4 kertoi vain leikkineensä, ei osannut kertoa sen paremmin mitä siinä tapahtui. Lapsi 1 vastasi, että Batman-lelu sanoi ”Au, au, au” ja lensi seinää päin. Lapsi 1 kertoi, että rakensi piikkitalon alun. Lapsi 3 vastasi, että legoleikistä ei tullut mitään, koska nukke käveli legoissa. Myös tämän kysymyksen kohdalla näytimme lapsille kuvia vastaamisen tukemiseksi.

Kolmas kysymyksemme oli ”Mitä mieltä olit leikkihetkestä?”. Jokainen lapsi vastasi tähän kysymykseen, ettei tiedä. Esitimme ensimmäiseksi lisäkysymykseksi ”Oliko kivaa tai tylsää?”. Lapset 2, 3 ja 4 vastasivat lyhyesti, että heillä oli kivaa. Lapsi 1 taas vastasi hänellä olleen tylsää. Toinen lisäkysymyksemme oli ”Oliko leikkikaverit kivoja?”. Lapsi 4 nyökkäsi. Lapsi 1 sanoi, ettei tiedä olivatko

leikkikaverit kivoja. Lapsi 2 vastasi leikkikavereiden olleen kivoja. Lapsi 3 vastasi kysymykseen lapsi 2:n nimellä.

8.3 Havainnointit leikkihetkestä arkisilla esineillä

Kolmannella vierailukerralla päiväkotiryhmässä havainnoimme lasten leikkiä arkisilla esineillä. Kolmas vierailu oli toinen leikkihetki, jota havainnoimme. Ensimmäisen leikkihetken tavoin videokuvasimme toisen leikkihetken osana havainnointia. Myös tämän leikkihetken pituudeksi olimme määritelleet 15 minuuttia. Leikkihetkessä arkisilla esineillä eli toisessa leikkihetkessä lapsilla oli saatavilla pahvilaatikoita, istuintyynyjä ja tuoleja, jotka näkyvät Kuvassa 2. Toinen leikkihetki alkoi niin, että lapset saatettiin ensin rajattuun leikkitilaan, jossa tutkimus toteutettiin. Tämän jälkeen lapsille kerrottiin tutkimuksen tarkoitus. Lapsilla ei ollut mitään kysymyksiä tutkimuksesta vaan he alkoivat heti innokkaina leikkimään.

Kuva 2. Toisessa leikkihetkessä lasten käytössä olleet tavarat.

Kaikki lapset olivat heti kiinnostuneita pahvilaatikoista ja alkoivat leikkimään niillä. Lapsi 4 kysyi tutkijoilta, että saako laatikoiden sisälle mennä ja tutkija vastasi, että niille saa tehdä mitä vain. Tämän jälkeen lapsi 4 meni pienen laatikon sisälle ja lapsi 1 meni ison laatikon sisälle ja he alkoivat leikkimään yhdessä autoja. Lapsi 2 meni myös hetkeksi pienen laatikon sisälle, mutta tuli sieltä nopeasti pois. Lapsi 3 seurasi muiden lasten leikkimistä, mutta hetken päästä hän meni lapsi 4:n laatikkoon ja lapsi 4 meni toiseen laatikkoon missä lapsi 2 oli. Lapsi 2 sanoi lapsi 4:lle, että laatikko on hänen. Tutkija puuttui asiaan ja kehotti lapsia vuorottelemaan laatikoilla, koska niitä ei riitä kaikille. Lapsi 4 tuli tämän jälkeen pois laatikosta ja antoi sen lapsi 2:lle. Lapsi 2 ei tehnyt mitään laatikolla.

Lapsi 4 aloitti toisen leikin, jossa hän toi tutkijoille istuintyynyjä, jotka olivat leikissä pitsoja. Hetken päästä lapsi 4 vei lapsi 3:lle ja lapsi 1:lle pitsoja ja he alkoivat syömään niitä leikisti. Lapsi 1 myös heitteli tyynyjä ja yksi niistä osui lapsi 2:seen. Lapsi 2 sanoi "Au" ja katsoi tutkijoita päin, samalla hetkellä lapsi 1 pyysi anteeksi lapsi 2:lta. Tämän leikin jälkeen lapsi 2 alkoi keräämään tyynyjä laatikkoon ja toi niitä lapsi 1:lle. Lapsi 1 alkoi uudestaan heittelemään tyynyjä ja yksi tyynyistä osui kameraan ja se tippui lattialle. Kaikki lapset pysähtyivät ja lopettivat leikkimisen. Lapsi 1 sanoi tähän "Oho".

Hetken päästä lapsi 4 alkoi leikkimään pakettilähetysleikkiä, jossa hän toi tutkijoille pahvilaatikoita. Pian lapsi 1 ja lapsi 2 liittyvät leikkiin. Lopulta myös lapsi 3 liittyi leikkiin. Lapset leikkivät yhdessä pakettilähetysleikkiä ja istuskelivat isossa laatikossa. Tässä leikissä lapset ottivat paljon kontaktia tutkijoihin, jonka lapsi 4 aloitti, ja muut lapset tekivät perässä. Tämän leikin jälkeen lapsi 1 ja 4 menivät pienten laatikoiden sisälle ja alkoivat leikkiä autoa, he ottivat autokisan tutkijoiden kannustamana sekä juoksukisan muutamaan otteeseen. Vähän myöhemmin kaikki lapset alkoivat leikkiä isolla laatikolla sillä tavalla, että yksi oli laatikossa ja muut laittoivat sen kiinni ja taputtelivat sitä. Lapset vuorottelivat, kuka on isossa laatikossa.

Leikkihetken loppupuolella lapsi 4 leikki tiikeriä tutkijoiden kanssa ja lapsi 3 ja 1 liittyivät leikkiin. Lapsi 2 käveli ympäri leikitilaa ja katseli muiden leikkimistä, lopulta lapsi 2 meni penkille istumaan. Myös lapsi 3 ja 4 menivät istumaan penkille,

mutta lapsi 1 laittoi ison pahvilaatikon päähänsä ja pelotteli muita lapsia. Lapsi 4 lähti juoksemaan ja lapsi 3 seurasi perässä. Hetken päästä myös lapsi 3 ja lapsi 4 laittoivat laatikot päähänsä ja lapsi 1 alkoi törmäilemään heihin. Kaikki kolme törmäilivät toisiinsa ja lapsi 2 istui penkillä seuraten tilannetta. Lapsi 4 ja lapsi 3 lopettivat leikkimisen ja menivät penkille istumaan, johon loppui leikkihetki. Lapsi 1 meni ison laatikon sisään eikä olisi halunnut lopettaa leikkejä. Leikkihetken jälkeen aloimme haastattelemaan lapsia.

Tämän leikkihetken aikana lasten välillä oli enemmän keskustelua ja tutkijoihin otettiin enemmän kontaktia. Tällä kertaa myös kameraan kiinnitettiin enemmän huomiota ja lapset olivat kiinnostuneita siitä, mitä kamera kuvaa. Lasten leikit olivat myös riehakkaampia ja lapset olivat vauhdikkaampia kuin viime kerralla. Lapset leikkivät monia eri leikkejä ja vaihtelivat niiden välillä.

8.4 Haastattelu arkisilla esineillä leikkimisestä

Leikkihetken päätyttyä haastattelimme jokaista lasta yksitellen. Haastattelu tapahtui leikkialueella ja tällä kertaa jätimme leikissä käytetyt tavarat paikoilleen, jotta lasten olisi helpompi muistaa mitä he leikkivät. Näytimme myös lapsille kuvia leikki-tilanteesta, joka myös auttoi lapsia vastaamaan kysymyksiin. Ensimmäinen kysymyksemme oli ”Mitä leikkejä leikit?”. Lapsi 4 kertoi leikkineensä pitsaleikkiä, robottia, poliisia ja rosvoa, postileikkiä, autoleikkiä sekä leikkiä, jossa yksi meni laatikkoon ja kansi laitettiin kiinni. Lapsi 2 ei osannut vastata tähän kysymykseen. Lapsi 1 puolestaan kertoi pelanneensa Mario Kart -videopeliä pahvilaatikossa Lapsi 4:sen kanssa. Lapsi 3 kertoi leikkineensä koppaa ja leijonaa.

Toisena kysymyksenä meillä oli ”Mitä leikissä tapahtui?”. Lapsi 4 kertoi, että hän antoi pitsoja paketteihin ja lapsi 1 kokkasi pitsat. Lapsi 4 kertoi myös, että leikissä hän toi tutkijoille tyhjiä pahvilaatikoita sekä ajeli lapsi 1:sen kanssa. Tätä kysymystä emme kysyneet lapsi 2:lta, koska hän ei tiennyt, mitä hän leikki. Lapsi 1 vastasi, että he laittoivat isoa laatikkoa kiinni ja taputtelivat sitä. Lapsi 1:sen

mielestä tämä oli paras leikki. Lapsi 3 kertoi, että he leikkivät koppaa, jossa yksi meni laatikkoon ja muut taputtelivat laatikkoa.

Kahtena viimeisenä kysymyksenä meillä oli ”Mitä mieltä olit leikkihetkestä?” ja ”Entä leikkikavereista?”. Toinen lapsi tuli tilaan ja vähän häiritsi lapsi 4:sen vastaamista, mutta hän kuitenkin pystyi vastaamaan häiriöstä huolimatta. Lapsi 4:sen mielestä leikkihetki oli kiva ja leikkikaverit olivat kivoja. Lapsi 4 sanoi haluavansa leikkiä uudestaan tällaista leikkiä. Lapsi 2 sanoi, ettei tykännyt tästä leikkihetkestä, mutta leikkikaverit olivat kivoja. Lapsi 1:sen mielestä leikkihetki oli hyvä ja hänellä oli kivaa. Lapsi 1 sanoi haluavansa uudestaan tällaisen leikkihetken ja hänestä iso pahvilaatikko oli kivoin asia. Kysyttäessä lapsi 1:sen mielipidettä leikkikavereista, hän ei osannut vastata. Kysyimme, oliko leikkikaverit kivoja, johon lapsi 1 vastasi ”Joo”. Lapsi 3 ei osannut kertoa hänen mielipidettään leikkihetkestä, mutta kertoi haluavansa leikkiä uudestaan tällaisessa leikkihetkessä

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuskysymyksemme olivat, millaisia leikkejä lapset leikkivät tavaroilla, miten eri esineet vaikuttavat lasten leikkiin ja miten lasten leikki eroaa leikittäessä leikkikaluilla ja arkisilla tavaroilla. Pohdimme mahdollisia vastauksia tutkimuskysymyksiin havaintojen ja haastatteluiden perusteella, joita olemme tehneet lasten leikkihetkistä. Tärkeää on löytää leikkihetkien eroavaisuudet, ja miten leikki leikkikaluilla eroaa arkisilla esineillä leikittäessä.

9.1 Leikkihetki leikkikaluilla

Ensimmäisessä leikkihetkessä leikkikalujen kanssa leikittiin vain muutamia eri leikkejä. Havaintojen perusteella lapset leikkivät eniten legoilla. Neljästä lapsesta kolme leikki legoilla. Yksi lapsista rakensi legoista omien sanojensa mukaan taloa. Kaksi muuta lasta tutkivat ja koskettelivat legoja, sekä laskivat legoja ja leikkivät autoleikkiä legoautoilla. Yksi lapsista leikki autoleikkiä ralliautolla. Kaksi lasta leikki Batman-lelun heittämistä. Mielikuvitusta käytettiin esimerkiksi legoilla rakentamisessa ja autoleikeissä. Thompsonin ja Goldsteinin (2022) tutkimuksessa todettiin, että lapset leikkivät vapaan leikin aikana 48 % ajasta mielikuvitusleikkejä (Thompson & Goldstein, 2022, s. 490). Kuitenkaan tässä leikkihetkessä varsinaiset mielikuvitusleikit eivät olleet keskiössä. Lapset hakeutuivat joiltain osin toisten lasten seuraan. Niin kuin Goldstein (2012) kirjoittaa, 3–4-vuotiaiden sosiaalinen leikki voi olla lähes mitä vain rakentelusta monimutkaisiin rooli-leikkeihin (Goldstein, 2012, s. 9). Tässä tapauksessa sosiaalinen leikki ilmeni legojen tutkimisessa ja Batman-lelun heittämisessä.

Haastattelussa lapset kertoivat leikkineensä legoilla ja rakentaneensa taloa. Muita mainittuja leikkejä oli kotileikki ja nukken kanssa leikkiminen. Katsoessamme leikkihetkeä jälkeen päin videolta, emme nähneet lasten leikkivän nukken kanssa tai kotileikkiä. Kun kysyimme haastattelussa, mitä leikissä tapahtui, saimme yhdeltä lapselta vastaukseksi, että legoleikistä ei tullut mitään, koska nukke käveli legoissa. Tätä emme myöskään nähneet tapahtuvan videolla.

Todellinen maailma voi sekoittua 3–4-vuotiaan mielikuvitusmaailmaan, ja villit tarinat voivat olla hyvin tavallisia. Tarinoiden kertominen voi olla myös toiveajattelua. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2023.) Vaikka emme nähneet tiettyjä leikkejä videolla, se ei tarkoita sitä, että niitä ei olisi tapahtunut lasten mielestä. Nämä leikit ovat voineet tapahtua kokonaan lasten mielikuvituksessa, jolloin se ei ole näkynyt ulospäin. Lapset ovat myös voineet mieltää jonkun toisen leikin esimerkiksi kotileikiksi, mutta se ei ole selkeästi näkynyt muille.

Haastattelu kertoi jonkin verran enemmän lasten leikeistä, kuin mitä havainnot. Kuitenkin osa haastattelun vastauksista oli keksittyjä, tai tapahtuivat vain lapsen mielikuvituksessa. Lapset leikkivät leikkikaluilla selkeästi sitä mitä niillä on tarkoitus: legoilla rakennettiin ja leikkiautoilla ajettiin. Leikkikaluilla leikittäessä lasten mielikuvituksen käyttö kyllä näkyi, esimerkiksi legoilla rakennettaessa lapset kuvittelivat mitä rakentavat. Mielikuvitus ei kuitenkaan päässyt valloilleen ja leikit olivat yksipuolisia. Leluille ei myöskään keksitty leikeissä uusia tarkoituksia.

9.2 Leikkihetki arkisilla esineillä

Toisella leikkihetkellä lapset leikkivät monia eri leikkejä ja yksittäinen leikki ei kestänyt kovin kauaa, vaan lapset vaihtelivat useasti leikkejä. Yksi lapsista kertoi leikkineensä pitsa-, posti- ja autoleikkiä sekä robottia, poliisia ja rosvoa. Hän myös kertoi leikkineensä leikkiä muiden lasten kanssa, jossa yksi meni laatikon sisälle ja muut taputtelivat laatikon kantta. Toinen lapsi sanoi leikkineensä Mario Kart -videopeliä pahvilaatikoiden sisällä toisen lapsen kanssa. Yksi toinen lapsista kertoi leikkineensä koppaa ja leijonaa. Näissä leikeissä lapset antoivat tavaroille uusia merkityksiä, joka onkin hyvin tyypillistä kolmen vuoden iässä (Vilkkö-Riihelä & Laine, 2014b, s. 56–58). Neljän vuoden iässä lapsi myös leikkii mielikuvitus ja roolileikkejä mallintamalla esimerkiksi heille tärkeitä ihmisiä, televisio-ohjelmia sekä satuja. (Aaltonen ym., 2008, s. 39.)

Lapset leikkivät suurimmaksi osaksi pahvilaatikoilla ja lasten leikit olivat hyvin meneviä. Heidän leikeissään näkyi selkeä juoni ja lasten mielikuvitus pääsi valloilleen. Tigerstedt ja Säteri (i.a.) kertovatkin, että kuvitteellisia leikkejä esiintyy runsaasti 3–5-vuotiaiden leikeissä. Näissä leikeissä lapset muodostavat merkityksen leikille itse. (Tigerstedt ja Säteri, i.a.) Mielikuvituksen kehittyessä lapsen leikit uudistuvat ja lapsi pystyy käyttämään luovasti tavaroita. Esimerkiksi lapsi pystyy luomaan erilaisia leikkejä mihin tahansa paikkaan, kuten pöydän alle tai tyynykasaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017.)

Kaikki lapset leikkivät yhdessä leikkejä ja tämän myötä he myös kommunikoivat toistensa kanssa paljon. Vaikka kaikki neljä lasta leikkivät yhdessä, videolta oli selkeästi huomattavissa, että kaksi lapsista olivat muita enemmän äänessä ja he johtivat leikkejä. He esimerkiksi antoivat muille lapsille ohjeita, mitä heidän pitää tehdä leikissä. Yksi lapsista meni tutkijoiden luo leikkimään leikkihetken aikana, muiden lasten huomatessa tämän hekin tulivat leikkimään tutkijoiden kanssa. Aikuisen osallistuessa lapsen leikkiin, heidän välilleen muodostuu jaettu leikki eli leikkimaailma. Leikissä aikuinen pystyy rikastuttamaan sekä monipuolistamaan leikkiä. (Mollgren-Gustavsson ym., 2020.)

9.3 Leikkihetkien vertailua

Leikkihetket erosivat toisistaan hyvin paljon. Eroavaisuudet olivat nähtävissä heti leikkihetkien alussa. Pystyimme näkemään eri esineiden vaikutuksen leikkiin lähes välittömästi toisen leikkihetken alkaessa. Eroavaisuuksia oli nähtävissä myös esimerkiksi lasten keskinäisessä kommunikoinnissa, tutkijoiden roolissa ja lasten mielenkiinnossa leikkiä kohtaan. Lisäksi lasten leikitavassa oli nähtävissä eroavaisuuksia leikkihetkien välillä.

Leikkihetkessä arkisten esineiden kanssa oli nähtävillä selkeästi enemmän mielikuvitusrikkaita leikkejä, kun taas leikkihetkessä leikkikalujen kanssa, lasten mielikuvitus ei päässyt valloilleen. Lapset leikkivät lähes ainoastaan sellaisia leikkejä, mitä leluilla oli tarkoitus leikkiä, esimerkiksi legoilla leikittiin rakennusleikkejä. Lapset keksivät arkisille esineille uusia merkityksiä, kun taas leikkikaluille lapset eivät keksineet mitään uusia tarkoituksia. Ensimmäisessä leikkihetkessä lapset alkoivat tylsistymään leikkihetken loppua kohden, kun taas toisessa leikkihetkessä lapset jaksoivat leikkiä koko havainnointiajan, ja osa lapsista olisi vielä halunnut jatkaa leikkejä. Leikkikalujen kanssa leikit olivat yksipuolisia eikä niissä ollut vaihtelua. Arkisten esineiden kanssa lasten leikit olivat monipuolisia ja leikit vaihtuivat useaan kertaan.

Hypoteesimme oli, että lapset leikkivät tavaroilla riippumatta siitä, ovatko ne tarkoitettu leikkimiseen vai ei, koska jokainen lapsi on sisäisesti motivoitunut leikkimään (Helenius & Lummelahti, 2013, s. 8). Hypoteesimme oli myös se, että lapset antavat arkisille tavaroille symbolisen merkityksen leikissä (Vilkko & Riihelä, 2014b, s. 56). Toisessa leikkihetkessä lapset leikkivät tavaroilla, vaikkei niitä ole siihen tarkoitettu. Lapset antoivat arkisille tavaroita uusia merkityksiä ja tarkoituksia. Voimme siis todeta, että hypoteesimme olivat paikkansa pitäviä.

Ensimmäisessä leikkihetkessä lapset leikkivät enemmän yksinään tai kahdestaan. Toisessa leikkihetkessä lähes kaikki leikit olivat yhteisiä. Toisessa leikkihetkessä lapset myös kommunikoivat keskenään enemmän kuin ensimmäisessä leikkihetkessä. Toisessa leikkihetkessä leikeissä tuli erimielisyyksiä, kun taas ensimmäisessä oltiin sovussa. Tutkijoiden rooli oli pienempi ensimmäisessä leikkihetkessä. Siinä tutkijoiden piti lähinnä vain rajata lasten käyttäytymistä. Toisessa leikkihetkessä lapset ottivat tutkijoita mukaan leikkiin ja tutkijoiden rooli oli siksi isompi.

Lapsia haastateltiin kummankin havainnointikerran jälkeen. Molemmat haastattelu kerrat olivat hyvin samanlaisia. Molemmissa haastatteluissa lapsia tarvitsi auttaa ja tukea, jotta he osasivat vastata kysymyksiin. Tutkijoiden tarvitsi muun muassa näyttää kuvia leikkitilanteista, jotta lapset muistaisivat mitä he leikkivät. Tutkijoiden myös tarvitsi helpottaa kysymyksiä sekä kysyä tarkentavia kysymyksiä. Näiden apujen avulla lapset osasivat vastata kysymyksiin.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli löytää uusia keinoja lasten mielikuvituksen ja luovuuden kehittämiseksi leikissä. Tutkimustulosten perusteella voimme todeta, että arkisten esineiden kanssa leikkiminen on luovempaa ja mielikuvituksellisempaa. Leikkihetket, joissa käytetään pelkästään arkisia esineitä, ovat yksi keino auttaa lapsia kehittämään heidän luovaa ajatteluaan sekä mielikuvitustansa. Arkisten esineiden avulla lasten leikeistä muodostuu monipuolisempia ja toiminnallisempia. Tutkimuksessamme käytimme arkisina esineinä pöytälaatikoita, tuoleja ja istuintyynyjä. Mielikuvituksen ja luovuuden kehittämiseksi pystytään kuitenkin hyödyntämään mitä tahansa arkisia esineitä, mitä löytyy lapsen leikkiympäristöstä. Kiliańska-Przybyło & Górkiewicz (2017) tutkimuksessa todettiin, että lasten

luovaa kehitystä edisti leikkiminen saatavilla olevilla materiaaleilla. Tällaisia materiaaleja voi olla esimerkiksi erilaiset jätetuotteet. (Kiliańska-Przybyło & Górkiewicz, 2017, s. 136.) Tällaista lähestymistapaa leikkiin voi hyödyntää myös ulkona. Lapsille ei tarvitse aina antaa leluja ulkoilun aikana, vaan lapsia voi kannustaa leikkimään luonnon materiaaleilla.

10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkittaessa lapsia, tarvitaan vanhemman tai huoltajan lupa lapsen osallistumisesta tutkimukseen. Vanhemmalle tai huoltajalle on annettava tietoa tutkimuksesta, jolloin he voivat tehdä päätöksen lapsen osallistumisesta tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuvalla lapsella on myös kysyttävä suostumus osallistumiseen. (Nieminen, 2021, s. 33.) Ennen tutkimuksen suorittamista kysyimme lisäksi luvan lasten videokuvaamiselle tutkimuksen aikana. Lapsille on annettava tietoa tutkimuksesta ikätasoisesti, jotta he pystyvät ymmärtämään mikä tarkoitus tutkimuksella on. Tärkeää on tuoda esille tutkimukseen osallistuville lapsille, että osallistuminen on vapaaehtoista. (Kohonen ym., 2019, s. 9–10.) Tutkittavilla lapsilla oli oikeus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen milloin tahansa. Tutkijoita sitoo salassapitovelvollisuus, jolloin tutkittavien henkilöllisyys sekä muut tiedot jäävät ainoastaan tutkijoiden tietoon. (Vilkkö-Riihelä & Laine, 2014a, s. 130–131.) Käytimme opinnäytetyössä lapsista nimityksiä ”lapsi 1”, ”lapsi 2” jne. jotta lapsia ei voitu tunnistaa. Tutkimuksemme keskittyi yleisesti lasten leikkitaitoihin sekä mielikuvitukseen, joten meillä ei ollut syytä yksilöidä lapsia tutkimuksessa.

Jotkin tahot edellyttävät erillisen tutkimusluvan hakemista. Tutkimuslupa tulee hakea kirjallisesti ja siihen on sisällytettävä tutkimukseen liittyviä tietoja, kuten tavoite ja tarkoitus sekä aineistonkeruumenetelmä. (Kehittämiskeskus Opinkirjo, i.a.) Ennen tutkimuksen suorittamista, kysyimme Porin Pilke musiikkipäiväkoti Rytmin johtajalta lupaa tutkimuksen suorittamiseen. Lähetimme päiväkodin johtajalle opinnäytetyömme suunnitelman. Päiväkodin johtaja antoi näiden tietojen

perusteella luvan tutkimuksen toteuttamiseen. Varsinaista tutkimuslupahakemusta meidän ei tarvinnut tehdä. Olennaisempaa tässä tutkimuksessa oli vanhempien tai huoltajien sekä lapsen oma suostumus tutkimukseen osallistumisesta, koska tutkimus kohdistui lapsiin eikä päiväkotiin. Saimme luvan tutkimukseen lasten vanhemmilta ja huoltajilta antamalla lupalomakkeen (Liite 1) lapsiryhmän varhaiskasvattajille, jotka jakoivat lomakkeet ryhmän tietyille vanhemmille ja huoltajille.

Tutkijoiden tarvitsee myös kertoa tutkittaville ennen tutkimuksen alkamista millaiseen tutkimukseen he osallistuvat. Tutkimukseen saattaa kuitenkin liittyä sellaisia asioita, joita ei voida kertoa etukäteen tutkittaville, jotta tutkimuksesta saadaan luotettavia tuloksia. Tällöin nämä asiat kerrotaan heti tutkimuksen päättymisen jälkeen tutkittaville. Tutkimuksen päätyttyä tutkittaville on myös annettava mahdollisuuksien mukaan tietoa tutkimuksen yleisistä tuloksista. (Vilkko-Riihelä & Laine, 2014a, s. 130.) Tutkimuksemme oli luonteelta sellainen, että siitä sai luotettavia tuloksia, vaikka kertoisimme etukäteen tutkimuksen tavoitteet vanhemmille, huoltajille ja lapsille. Tästä syystä kerroimme ennen tutkimuksen suorittamista vanhemmille, huoltajille sekä lapsille tutkimuksen tavoitteet. Vanhemmille ja huoltajille kerroimme ne lupalomakkeen avulla. Lapsille kerroimme tutkimuskerroilla, mitä teemme, huomioon ottaen heidän ikä- ja kehitystasonsa.

Tutkimuksessa asioihin puuttumattomuus on tärkeä edellytys luottamuksen saavuttamiselle. Tätä edellytystä voidaan joutua rikkomaan sellaisissa tilanteissa, joissa lapsi selkeästi rikkoo sovittuja sääntöjä. (Strandell, 2021, s. 101.) Tutkimuksessamme jouduimme rajaamaan lasten käytöstä, koska he rikkoivat päiväkodin sääntöjä. Rajaaminen oli luontevaa sekä helppoa, koska toinen tutkijoista oli lapsille tuttu aikuinen. Samasta syystä lapsiryhmän varhaiskasvattajat pystyivät luottamaan meihin tutkijoina. Emme havainneet tutun aikuisen läsnäololla tai lasten käyttäytymisen rajaamisella olevan merkittävää vaikutusta tutkimuksen tuloksiin.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida esimerkiksi tutkimusaineiston keräämisen ja tutkimuksen raportoinnin perusteella. Tynjälän (1991) mukaan luotettavuuden kriteerejä ovat muun muassa sovellettavuus ja pysyvyys. Aineiston

luotettavuutta parantaa se, että se on kerätty paikasta, jossa ilmiö tapahtuu. (Hyväri & Vuokila-Oikkonen, 2020.) Tutkimuksemme oli luonteeltaan sellainen, että sitä voidaan soveltaa toteutettavaksi esimerkiksi suuremmalle osallistujamäärälle tai eri ikäisten lasten kanssa. Tutkimuksesta saatu tieto ei koske vain nykyhetkeä, vaan sitä voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa. Tutkimuksen aineistoa on kerätty laajasti ja raportti on laadittu huolellisesti käyttäen kerättyä aineistoa. Koska videokuvasimme leikkihetket, pystyimme palaamaan tutkimusaineistoihin myöhemmin. Tämä takasi sen, että havainnot pysyivät muuttumattomina. Nämä kaikki edellä mainitut tekijät lisäävät tutkimuksemme luotettavuutta.

Tutkimuksen aikana kertyi videomateriaalia ja kuvia leikkihetkistä, sekä materiaalia lasten ja varhaiskasvattajan kanssa käydyistä haastatteluista. Kaikki materiaalit olivat opinnäytetyöprosessin aikana ainoastaan tutkijoiden saatavilla. Käyttämämme video-, kuva- ja haastattelumateriaalit olivat olennainen osa opinnäytetyömme kirjoittamista. Säilytimme materiaalit opinnäytetyön valmistumiseen asti, jonka jälkeen hävitimme kaikki materiaalit.

11 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin aikana huomasimme, kuinka suuri rooli leikillä on lapsen elämässä. Leikkiminen on lapsen kehitykselle, hyvinvoinnille ja terveydelle keskeinen tekijä (Muuronen, 2018). Siksi on tärkeää, että aikuiset mahdollistavat lapsille monipuoliset ja vaihtelevat edellytykset leikkiin. Leikki on myös olennainen osa lapsen oppimista ja tiedon omaksumista (Opetushallitus, 2023, s. 24). Leikki on lapselle elintärkeää, eikä sitä pitäisi missään tilanteessa väheksyä. Tutkimuksen tuloksista oli huomattavissa, kuinka paljon leikit erosivat leikittäessä leikkikaluilla ja arkisilla esineillä. Arkisilla esineillä leikittäessä lapsilla on mahdollisuus käyttää vapaammin mielikuvitustaan, koska tavaroille ei ole valmiiksi asetettua leikitarkoitusta. Opinnäytetyömme tavoite oli löytää uusia keinoja lasten mielikuvituksen ja luovuuden kehittämiseksi leikissä. Perustuen opinnäytetyössä

suoritettuun tutkimukseen, voimme päätellä, että leikkiminen arkisilla esineillä kannustaa lapsia käyttämään luovuuttaan ja mielikuvitustaan enemmän. Arkisten esineiden tai muiden saatavilla olevien materiaalien käyttö leikissä toimii yhtenä keinona edistää lasten luovan ajattelun sekä mielikuvituksen kehittymistä. Lasten mielikuvituksen ja luovuuden kehittämiseen on olemassa monia erilaisia keinoja. Opinnäytetyömme avulla esittelemme yhdenlaisen keinon mielikuvituksen ja luovuuden kehittämiseksi.

Opinnäytetyön aiheen löytäminen sujui hyvin, koska meitä kiinnosti samantyyppiset aiheet. Opinnäytetyön lopullinen aihe kiinnosti heti molempia ja se innoitti aloittamaan tutkimus- ja kirjoitusprosessin mahdollisimman pian. Opinnäytetyöprosessi eteni suunnitellusti, mikä takasi sen, ettei työn kanssa tarvinnut kiirehtiä. Siitä huolimatta opinnäytetyössä ja tutkimuksen toteuttamisessa oli paljon työtä. Eri-tyyppisesti havainnointien kirjoittaminen ylös oli suuritöinen prosessi. Myös tutkimuksen toteuttamisen suunnittelu vei aikaa. Opinnäytetyötä varten oli kerättävä paljon teoretista tietoa lapsen kehityksestä, leikistä, mielikuvituksesta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Lähteiden etsiminen oli haastavaa, koska monet aiheeseen liittyvät lähteet olivat jopa kymmeniä vuosia sitten julkaistuja.

Tulevaisuudessa tämän saman tutkimuksen voisi toteuttaa monin eri tavoin. Tutkimuksen voisi toteuttaa isommalla tutkittavien määrällä. Silloin tutkimuksen tulokset olisivat yleistettävämpiä. Tutkimuksen voisi toteuttaa myös muilla arkisilla tavaroilla, jolloin voitaisiin selvittää, miten erilaiset arkiset esineet vaikuttavat lasten leikkiin. Tulevaisuudessa tutkimukseen voisi ottaa myös sen näkökulman, ettei leikkitalanteessa olisi ollenkaan leikkikaluja tai muita tavaroita. Tämänkaltaisella tutkimuksella on monenlaisia toteutusmahdollisuuksia, jotka tuottaisivat lisää tietoa lasten leikistä ja mielikuvituksesta. Näiden toteutusmahdollisuuksien tuottama tieto voisi hyödyttää niin alan ammattilaisia kuin lasten vanhempia ja huoltajia.

Leikin merkitys korostuu nykypäivänä, kun älylaitteita käytetään yhä enemmän. Lapset saattavat jo hyvin nuoresta lähtien käyttää älylaitteita päivittäin. Älylaitteita pystytään hyödyntämään esimerkiksi erilaisten taitojen opetteluun. Ne kuitenkin saattavat sivuuttaa lasten leikkiä, jolloin mielikuvituksen käyttö sekä luova ajattelu

saattavat kärsiä. Monet saattavat pitää älylaitteiden tarjoamista helppona keinona pitää lasta viihdytettynä. Opinnäytetyössä toteutetussa tutkimuksessa totesimme, että lapsi ei aina tarvitse varsinaisia leluja leikkiäkseen. Viihdyttääkseen lasta älylaitteiden sijaan, voi lapselle tarjota arkisia tavaroita tai muita saatavilla olevia esineitä. Lelujen puute ei siis ole este leikkimiselle. Tämän perusteella myös vähävaraiset perheet pystyvät hyödyntämään tutkimuksemme avulla löydettyä keinoa kehittää lasten mielikuvitusta sekä luovaa ajattelua. Perheiden lisäksi varhaiskasvattajat voivat hyödyntää opinnäytetyössämme toteutettua tutkimusta sekä siitä saatuja tuloksia.

Kasvoimme opinnäytetyöprosessin aikana niin opiskelijoina kuin tulevina ammattilaisina. Prosessin aikana painoutuivat erityisesti eettisyyden sekä salassapitovelvollisuuden merkitys. Vaikka tiedostimme edellä mainittujen asioiden tärkeyden jo ennestään, niiden merkitys konkretisoitui opinnäytetyöprosessin aikana. Opinnäytetyö sekä koko opiskeluaikamme valmistaa meitä työelämään, jossa eettisyys sekä salassapitovelvollisuus tulee aina huomioida. Voimme hyödyntää opinnäytetyössä toteuttamaamme tutkimusta työskennellessä varhaiskasvatikäisten lasten kanssa. Tutkimuksesta saadun tiedon avulla voimme suunnitella lapsille sellaista toimintaa, joka kehittää lasten luovaa ajattelua sekä mielikuvitusta. Tulevaisuudessa voisimme toteuttaa samantapaiset leikkihetket kuin tutkimuksessa. Sen lisäksi voisimme soveltaa niitä uusien leikkihetkien kehittelyyn, joissa lapset voivat hyödyntää luovuuttaan ja mielikuvitustaan vapaasti.

LÄHTEET

Aaltonen, R., Lehtinen, T., Leppänen, K., Peltonen, T., Tarvo, M-T., Tuunainen, P., & Viherä-Toivonen, A. (2008). *Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa*. Oppaita ja työkirjoja, 2008:3. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi_pedagoginen_tuki_varhaiskasvatuksessa_2008.pdf

Coates, E., & Faulkner, D. (toim.). (2011). *Exploring children's creative narratives*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203818923>

Goldstein, J. (2012). *Play in Children's Development, Health and Well-being*.

Toy Industries of Europe. https://www.persil.com/uk/static/699c969c32d49d836f027a544edc4cc8/Persil_-_Play_in_Children_s_Development_Health_and_Well-being.pdf

Helenius, A., & Lummelahti, L. (2013). *Leikin käsikirja*. PS-kustannus.

Hyväri, S., & Vuokila-Oikkonen, P. (2020). *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0, Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus*. LibGuides.

<https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642>

Hämeenaho, P., Koskinen-Koivisto, E., Mäkinen, M., & Väkeväinen, N. (2022). Havainnointi ja haastattelu. Teoksessa O. Fingerroos, K. Kajander, & T.-R. Lappi (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät* (s. 179–205). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/84079/1/Haamenaho_Kulttuurien-tutkimuksen-menetelmat_179-205.pdf

Juuti, P., & Puusa, A. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

Kehittämiskeskus Opinkirjo. (i.a.). *Tutkimusetiikka ja tutkimusluvut*. Saatavilla 4.1.2023. <https://opinkirjo.fi/tutkimuksen-perusteet/tutkimusetiikka/>

Kiliańska-Przybyło, G., & Górkiewicz, B. (2017). No toy, no joy? – Some reflections on the potential of toy-free week to promote children's

- creativity and active learning. *Journal of Early Childhood Education Research*, 6:1, s. 136–147. <https://journal.fi/jecer/article/view/114073/67272>
- Kohonen, I., Kuula, A., & Spoof, S. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Korhonen, L. (26.11.2021). *Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina*. Terveyskirjasto. Kustannus Oy Duodecim. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018#s3>
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2017). *Lapsen kasvu ja kehitys*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2023). *Lapsi valehtelee*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkejä-lapsiperheen-arkeen/lapsi-valehtelee/>
- Mollgren-Gustavsson, I., Hämäläinen, A., Liekola, J., & Halme, R. (2020). Leikitään yhdessä – Vi leker tillsammans. *Helsingin yliopisto*. <https://leikkipaiva.fi/wp-content/uploads/Leikitaan-yhdessa-Vi-leker-tillsammans.pdf>
- Muuronen, K. (30.4.2018). *Lapsen oikeus leikkiin*. <https://www.lskl.fi/blog/lapsen-oikeus-leikkiin/>
- Nieminen, L. (2021). Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa H. Lagström, T. Pösö, N. Rutanen, & K. Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* (s. 25–42). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ry. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/lasten_ja_nuorten_tutkimuksen_etiikka_web.pdf
- Näpärä, L. (2017). Haastattelun lajityypit. *Spoken*. <https://spoken.fi/haastattelun-lajityypit/>
- Opetushallitus, julkaisija. (2023). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus.

- Opetushallitus. (i.a.). Varhaiskasvatus. Saatavilla 21.12.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>
- Pilke. (i.a.-a). Me olemme Pilke. Saatavilla 31.1.2024. <https://pilkepaivakodit.fi/tietoa-pilkkeesta/>
- Pilke. (i.a.-b). Pilke musiikkipäiväkoti Rytmi. Saatavilla 31.1.2024. <https://pilkepaivakodit.fi/paivakodit/pori/pilke-musiikkipäiväkoti-rytmi/>
- Reunamo, J. (2019). 1-3-vuotiaiden lasten esineleikit, roolileikit ja sääntöleikit *Helsingin yliopisto*. <https://leikkipaiva.fi/wp-content/uploads/1%E2%88%923-vuotiaiden-lasten-esineleikit-roolileikit-ja-s%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6leikit-1.pdf>
- Roos, P., & Rutanen, N. (2014). Metodologisia haasteita ja kysymyksiä lasten tutkimushaastattelussa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 3:2, s. 27–47. <https://journal.fi/jecer/article/view/114037/67236>
- Rusanen, E. (2011). *Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys*. Finn Lectura.
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). *Teemahaastattelu*. Kvali-MOTV. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Singer, D. G., & Singer, J. L. (2005). *Imagination and Play in the Electronic Age*. <https://doi.org/10.4159/9780674043695>
- Strandell, H. (2021). Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa H. Lagström, T. Pösö, N. Rutanen, & K. Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* (s. 92–112). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ry. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/lasten_ja_nuorten_tutkimuksen_etiikka_web.pdf
- Thompson, B. N., & Goldstein, T. R. (2022). Observing the Developmental Progression of Pretend Play Across the Preschool Years. *Journal of Cognition and Developmental*, 23:4, s. 482–502. <https://doi.org.anna diak.fi/10.1080/15248372.2022.2058508>
- Tigerstedt, H., & Säteri, J. (i.a.). Kuvitteellisen leikin ilo. *Leikkipäivä*. Saatavilla 29.12.2023. <https://leikkipaiva.fi/kuvitteellisen-leikin-ilo/>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. (2006). *Tutki ja havainnoi*. Tammi.

- Vilkko-Riihelä, A., & Laine, V. (2014a). *Mielen Maailma: Kehityspsykologia*. Sanoma pro.
- Vilkko-Riihelä, A., & Laine, V. (2014b). *Mielen Maailma: Psykologian perustiedot*. Sanoma pro.
- Wright, S. (2011). Meaning, Mediation and Mythology. Teoksessa E. Coates, & D. Faulkner (toim.), *Exploring Children's Creative Narratives* (s. 157–176). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203818923>

LIITE 1. Kirje huoltajille

Hei huoltajat!

Opiskelemme Porin Diakonia-ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi. Toteutamme tutkimuksen Pilke musiikkipäiväkoti Rytmissä osana opinnäytetyötämme. Tutkimuksemme tarkoituksena on havainnoida 3-4-vuotiaiden lasten leikkiä ja mielikuvitusta. Tarkoituksena on havainnoida ensin lasten leikkiä tavallisilla leikkikaluilla, ja sen jälkeen leikkiä arkisilla esineillä, kuten pahvilaatikoilla, tuoleilla sekä istuintyynyillä. Käytämme havainnoinnin tukena videokameraa, jotta meiltä ei jää asioita huomaamatta. Tämä lisäksi haastattelemme lapsia liittyen leikkihetkiin.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja lapsi voi halutessaan keskeyttää osallistumisensa missä vaiheessa tahansa. Videomateriaalia eikä lasten tietoja julkaista tutkimuksessamme, ja ne jäävät vain tutkijoiden tietoon. Tutkimuksemme kirjallinen tuotos eli opinnäytetyömme tulee kuitenkin julki kaikkien luettavaksi. Opinnäytetyöstämme ei pysty tunnistamaan lasten henkilöllisyyksiä.

Annan lapselleni luvan osallistua tutkimukseen Kyllä____ Ei____

Lapsen nimi

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Mikäli herää kysymyksiä opinnäytetyöstämme, ole rohkeasti meihin yhteydessä.

riina.siltanen@hotmail.com

Ystävällisin terveisin,

Riina Siltanen ja Oona Yrttimaa

Sosiaaliala, Diakonia-ammattikorkeakoulu